

KEWADIK

Kaanelõige: Valentin Birk.

SISU:

Liidu teateid.

Tartu gümnaasiumide ja keskkoolide isetegevusest (Järg).
T. T. G.

A. Elango: Miks vajavad noored organisatsioone? Artikkel.

J. Käosaar: Friedebert Tuglas. Artikkel.

A. Oras: Rudyard Kiplingi mälestuseks. Artikkel.

P. Viiding: Kahest luuletuskogust ja neljast romaanist.
Arvustus.

R. Herod: Rahvusvaheline noorsoo karskusliit. Üleskutse
aktiivteenistuseks.

E. Kook: Kaardimoor. Luuletus.

E. Ennist: Õnne sepitsemas. Muljeid gümnaasiumide abi-
turientide kirjandite võistluselt.

Tartu gümnaasiumide ja keskkoolide isetegevusest. E. N. K. S.
T. G.; T. P. G.; H. T. G.; T. K. G.; Pegagoogium.

Liidu teateid.

Liidu 8. suvipäevad korraldatakse eeloleval suvel tõusvas suvituselinnas — Tõrvas. Ajana on ette nähtud 19.—21. juuni. Täpne kava teatatakse järgmises „Kevadiku“ numbris.

Esimesed preemiad „Kevadiku“ tellimiste kogujate vahel loositakse 15. märtsil. Uueks tellimiste saatmise tähtpäevaks on 5. aprill. Samal ajal korraldatakse ka uus preemiade loosimine tellimiste kogujate vahel.

Liidu poolt korraldatud novelli-võistluse tagajärjed avaldatakse järgmises „Kevadikus“. Praegu on materjal žürii liikmete käes hindamiseks.

Kõigile kirjavahetajaile liikmeile ja toetajaliikmeile saadeti Liidu 1935. a. tegevus- ja kassaaruanne ja 1936. a. tegevuskava ja eelarve.

Organisatsioonidele saadeti Noorsooorganisatsioonide juht nr. 1. Koos sellega saadeti ka täitmiseks 1935. a. aruandeplangid, mis tulevad org-idel saata tagasi hiljemalt 1. aprilliks.

„Kevadik“ nr. 3 ilmub täpselt 1. mail.

Ruumipuudusel lükkuvad sellesse numbrisse Tallinna jt. koolinoorsoo-org-ide tegevusülevaated. Org-e, kes veel tegevusülevaateid saatnud ei ole, palutakse seda teha lähemal ajal.

Tartu gümnaasiumide ja keskkoolide isetegevusest.

(Järg kaane viimaselt küljelt.)

T. T. G. juures on käesoleval õppeaastal elumärke avaldanud viis ringi: Kirjandus-, Enesekasvatus-, Spordi-, Muusika- ja Kunstiring. Üks T. T. G. aktiivsemaid ringe on kahtlemata Kirjandusring. Ta on korraldanud kaks referaatkoosolekut, kus on refereeritud välismaisist reisimuljeist, ja kaks referaativaidluskoosolekut kirjanduslikkudel teemadel. Lähemal ajal korraldatakse kõneja deklamatsioonivõistlused.

Enesekasvatusringis on peetud kaks referaatkoosolekut, karskusaktus ja ettekannete-õhtu koos H. T. G. Karskusringiga. Mõnedki Enesekasvatusringi liikmed on osa võtnud E. N. K. üritustest.

Spordiring spordib agaralt: jagab välja suuski, trenib võrkpallis ja korraldab väljasõite Elvasse — suusatama muidugi. Ka on peetud selgitav referaatdemonstratsioon võrkpallimängu kohta.

Muusikaringi juures töötab pidevalt laulukoor ja Kunstiring korraldab joonistamistunde.

V. T.

Noorsoo enesekasvatuse ja elureformi ajakiri.

№ 2

XIII aastakäik

15. märtsil 1936

ALEKSANDER ELANGO.

Miks vajavad noored organisatsioone?

Õpilasorganisatsioonide probleem on üks neid kasvatuslikke küsimusi, millele ei pedagoogiline teooria ega praktika pole suutnud anda täiesti rahuldavat vastust, kuigi küsimus ise on aastasadu vana. Praegustele õpilasuühingutele üsna lähedasi eelkäijaid leidub juba 17. sajandi jesuiitidekolleegiumes. Ungari keskkoolidest on teada, et seal 18. sajandi lõpul ja 19. algul teotses õpilasuühinguid, mis väga meenutavad praegusaegseid. Tuntud kirjanikkude S. Petöfi ja M. Jokai elus näit. on neil olnud etendada oma osa. 1868. a. andis haridusminister üleriigiliselt kehtiva eeskirja, mis nende ühingute tegevusele andis avarad võimalused. Mõnes teises riigis, näit. Preisimaal keelati aga, just vastuoksaks, igasuguste õpilasorgide tegevus ära (1880). Meiegi kodumaal pole just kauges minevikus see aeg, kus õpilased visalt võitlema pidid õiguse eest organisatsioone asutada, tänapäeval aga kuulukse kohati mõni auahnem õpetaja õpilasi org-i meelitavat, et ülemuse ees liikmete arvuga hiilata!..

Õpetusmeetodilise vaatenurga all hinnatakse õpilasuühinguid harilikult kui õppetöö täiendajaid. Nad võimaldavad oma liikmeil õpilasil teatud küsimusisise süveneda põhjalikumalt kui see on võimalik tavalises õppetunnis. Kuna nende tegevus baseerub liikmete isetegevusel, täiendab see tavalist õppetööd ka meetodilisest küljest. Mitmesugused loodusteaduste, ajaloo, kirjanduse, keelte jms. ringid on tõenäoliselt siis mõnelegi annud esimese tõuke vastavasse alasse süvenemiseks ja saanud võib olla teadusliku karjääri esimeseks hüppelauaks. Sääraseid eriotstarbelisi õpilasorg-e on meil hakatud nimetama ringideks. ja neid leidub peagu igas keskkoolis-gümnaasiumis, kuigi sageli kuuldb kurdetavat õpilaste loiu osavõtu üle.

Kuid noorsoo organisatsioonidel on veel teisigi põhjendusi ja neist lähtudes paistab kogu probleem meile teises valguses. Need põhjendused on sotsiaalpedagoogilist ja noorsoopühholoogilist algupära.

Noorsoo hingeelu tundjad teavad

kõik, et noortel teatud eluaastates on tungiv tarve olla isekeskis omavanas- tega, grupeeruda ja moodustada orga- nisatsioon. Neis org-ides pole see- võrra tähtis tegevuse otstarve, kui- võrra tegevus ise, ühine elu. Sääraste spontaanselt tekkivate rühmituste al- ged ulatuvad tavaliselt 12. või 13. eluaastasse. On vist vähe koole, kus see noorte ühinemistung end ühel või teisel kujul poleks tunda annud. Pe- dagoogilisest kirjandusest leiame rea näiteid ja fakte selle kohta. Mõne aasta eest paistis mulle ühes eesti aja- lehes näit. järgmine iseloomulik sõ- num silma:

„Neil päevil tuli avalikuks X lin- nas omapärane „vandeselts“, kuhu olid koondunud alaealised 10—16-aastased poisikesed. Poisid käisid omavahel järjekindlalt koos ja päalikuks oli neil ühe kohaliku algkooli viimase klassi õpilane. Ühingu nimeks oli ristitud „Surma rist“ ning vastav pit- sat, mis kujutab risti ja koolnu pea- luud kahe säärekondiga, oli puust välja lõigatud. Oma koosolekuid on poisid pidanud peasjalikult surnu- aedadel õhtuti. Liikmetel on olnud varjunimed, enamasti kinonäitlejate omad. Nii oli neil oma Harry Piel, Tom Mix, siis veel Cowboy ja Rinal- dine...“

Ühes laste suveasundusest kirju- tati paar aastat tagasi ajalehes: „Seitse suuremat poissi on end tituleerinud koguni õige „elulise“ nimetusega „mürtskolonn“. Osal tütarlastel ole- vat ka oma erisalk, kes on luuletanud endale erilise „lööklaulu“ ja joonis- tanud endale salgaembleemi, mille kujundavad tuli, vibupüss, mõök, hundipea ja muud „karmi ja kahtlase“ välimusega riistapuud.“

Arvan, et on vist vähe neid, kes oma noorusaastaist ei teaks meenu- tada analoogilisi koondisi, olgu siis kindlamal või lödvemal kujul organi- seerunud. Nii mõnegi ametliku noor- soo-organisatsiooni esimesed alged viivad tagasi sinna noorusliku roman- tika ja instinktiivse ühinemise häma- ravõitu radadele.

Kui see kalduvus romantikasse ja

spontaanne ühinemistung ei leia ra- kendust positiivses suunas juhitud noorsoo-org-ide näol, siis on kaunis tõenäolik, et ta kaob „põranda alla“, luues kasvataja silmale varjatud „kam- pasid“. Mõned välismaised uurimu- sed pakuvad selle kohta küllaltki hoiatavaid näiteid. Ameeriklane Th r a s h e r avastas ainuüksi Chica- gos 1191 omapead, n. ö. „põranda all“ elavat noorte kampa; neist teotses ainult 52 positiivses suunas, kuna 609 oli osaliselt ja 530 täiesti demorali- seerunud. Viimased olid alaealiste kuritegevuse tõeliseks taimelavaks. 6—7 a. eest teadis üks saksa õpetlane Berliini kohta kirjutada, et seal olla umb. 15 000 noort koondunud salajas- tesse kampadesse, neist umb. 5000 14—16-aastaseid, teised 16—18 a. va- nused. Enamik neist noortest olla juba kurjal teel: neist saab uut peale- kasvu roimarite ja varaste maleva. On sadu poisse, kes 16-aastasena juba on korduvalt karistatud ja sellega ko- guni uhkeldavad. See on eriline fan- tastiline maailm, milles need noored elavad. Nende kooskäimisekohtades juhtub asju, mida ainult kõige ohjel- damatum fantaasia võib kujutella. Üksikkambad on liitunud ringkonna- liitudeks, vastavalt tegevusraioonile. Kamba juhte kutsutakse „kambabul- laks“; viimased moodustavad omaette koondise, mille eesotsas on „liidu- bulla“. Bulla on ainult vähestele kättesaadav. Kes sellele kohale kan- dideerib, peab oma võimeid näitama reas roimades. Ta peab olema mitte ainult tugev, julge ja korduvalt karis- tatud, vaid peab andma tõendusi oma võimeist ka seksuaalalal. Nii kujune- vad sageli kõige metsikumad orgiad, millest pealtvaatajadki (mõlemast soost) osa võtavad...

Õieti ei tarvitse kambaelu näiteid minna otsima kaugele võõrale maale — neid leidub küllalt meiegi alg- ja keskkoolide läheduses, veel enam aga pärast algkooli lõppu omapead jäänud noorte keskel. Eks kuulu siia liiki ka nood pummel- ja joomakombed, mida siin-seal keskkoolides aeg-ajalt avastatakse ja mille liikmeid harili-

Friedebert Tuglas.

Tuglas Friedebert, „Noor-Eesti“ generatsiooni noorim esindaja, pühitseb temagi juba 50. sünnipäeva. Pisut varem mälestasime Tammsaare, alles hiljuti Aaviku, Suitsu, Ridala poolesajandilist eluiga. Ajaliselt lähestikku sündinud ja ajaliselt ühiste noor-eestlastena võidelnud eesti vaimse kultuuri eest — nüüd austame neid ja nende teeneid samuti peagu pidevalt üksteisele järgnevais juubeliaastais.

„Noor-Eesti“ algupäevil 1904 ja 1905 oli Tuglas alles 15-aastane koolipoiss. Kuid noorusest hoolimata oli ta juba siis endast vanemate kaaslaste keskel aktiivsemaid „Noor-Eesti“ liikumise organisaatoreid. Hoolimata Vene sandarmi-valitsuse karmusest teotse ta julgelt pörandi all nii koolis kui mujal. Gustav Suits ja Friedebert Tuglas — need kaks andsid „Noor-Eestile“ elu ja hilisema suuna ning ideelise luustiku.

kult karmilt karistatakse. Ajakirjanduses leidub teateid ka otsestest alaealiste kurjategijate salkadest.

Õpetusmetoodilistest printsiipidest juhitud õpilasringide elu ja tegevus on enamasti liiga „ametlik“ ja „igav“, et moodustada küllalt jõulist vastukaalu säärase „allmaailma“ võludele. Seniste andmete järgi kambad huvitavad kõige enam 11—16-aastaseid poisse ja tüdrukuid. Selle-ealiste elus etendab aga kehaline tegevus, liikumine eriti suurt osa. See on eelpuberteedi jõu kasvu aeg, kus ihaldatakse oma jõudu proovida, karastada ja näidata. Sellepärast peavad ka vastavale eale määratud noorsoo-org-ides kehalise jõu ja osavusega seotud harrastused olema esiplaanil, moodustades tervitatava vastukaalu koolinoorsoo muidu niikuinii liigsele intellektualiseerimisele. Jalamatkamine, mitmesugused osavusharjutused ja -võistlused jms. täidavad neid ülesandeid kõige paremini. Liikmete arvult ei tohiks need rühmitused olla väga suured, kuna see takistaks tihedama isikliku kontakti ja ühistunde tekkimist. Kampadestki teame, et seal liikmete arv kõigub enamasti 10—15 ümber.

Senistest noorsooliikumise vormidest on neid nõudeid kõige enam arvestanud skautlikud organisatsioonid (kui mitte enam kõnelda juba minevikku jäänud saksa „Rändlindudest“). Nende massiline levik (üks

kõik mis nime all) üle kogu maailma on parimaks tõenduseks selle organisatsioonivormi vastavusest noorsoo psüühikale.

Raskem on vanema noorsoo küsimus. Neid skautlikud organisatsioonid enam ei rahulda. Keskkooli (gümnaasiumi) lõpuklassides on ärksamail nooril kirjanduslikud huvid ning usulised ja maailmavaatelised otsingud esiplaanil. Skautlikud organisatsioonid neid harilikult ei rahulda, kuid ka õpilasringid mitte. Siin seisame alles lahendamata probleemi ja ülesande ees. Saksa „Rändlindude“ liikumine oli igatahes huvitav selle poolest, et seal oli leitud rahuldav süntees nooremaea skautlikkude ja vanema noorsoo kirjanduslik-maailmavaatelist harrastuste vahel. Sama võib öelda ka inglise ja poola reformskautlikkude taotluste kohta.¹⁾

Suurte ja paatoserikaste noorsooliikumiste aeg on mööda. Tänapäeva kaines ja realistlikus ajastus need tunduksid võõrkehana. Kuid rida nende poolt esile nihutatud probleeme seisavad alles lahendamata me ees ja annavad ainet järelemõtlemiseks niihästi pedagoogidele kui ka noortele endile.

¹⁾ Minu informatsioon selles osas on küll umb. 10 a. vana. Kuidas on seiskord ses suhtes praegu, selle kohta puuduvad mul andmed.

Juba varases poolipõlves katsetanud ilukirjanduslike teostega, kirjutas Tuglas ka kooliõpilasena oma esimese, realistlik-naturalistliku jutustise „Hundi“, millele järgnes „Hingemaa“. Kuid varsti irdus Tuglas reaalsusest ja siirdus müstikasse, läks rändlema oma fantaasia loodud maailma rikkaisse seiklustesse. Pagulasena elades oma küpsemisaja Lääne-Euroopas, nii on ta ka meie kirjanikkonnas esimene tõsine ja vaimne läänlane oma sümbolistliku ja uusromantilise toodanguga. Kes ei tunneks meist stiilipärset *Toome helbeid*, *Õhtu taevast*, müstilist *Jumala saart*, *Kuldset rõngast*, *Maailma lõpus*, *Androgüüni päeva*, *Vabadus ja surma*, või sümblistmi tippsaavutusi meie kirjanduses *Popi* ja *Huhuud* või impressionistlikku, esteetitsevat romaani *Felix Ormussoni*. Kõik need paeluvad oma vormitäiusega, hoolika viimistlusega ja stiili äärmise lihtsuse ning selgusega — kuigi tegevus liigub hoopis, hoopis muinasjutulises, sageli müstilises ja raskepärases õhkkonnas.

Ainulaadne seisukoht on Tuglasel meie kirjanduses oma reisukirjeldustega. Üle kümne aasta paotatud rändlema maast-maasse, tutvunud peagu kõigi Euroopa maade ja linnadega, oli tal suuri eeldusi sellealaliseks tegelemiseks kirjanduses. *Teekond Hispaaniasse* on jäänud tänaseni meil ületamatuks oma rikkaliku ja huvitava sisuga, vormi- ja stiiliviimistlusega. Sellele liitub juba hilisema aja toodang *Teekond Põhja-Aafrikasse*.

Ilukirjandusliku loomingu kõrval on Tuglas olnud väga viljakas ja teedrajav meie arvustuslik-esseelise kirjanduse alal. Ka siin on ta esimene ja ainulaadne. Enne Tuglast meil puudus täiesti kirjanduskriitika, puudus isegi vastav mõiste. Tuglas oma arenenud ja peene esteedi mõistusega lõi kritiseeriva arvustuse — nii teose vigu kui plüsse nägeva. Arvustus kujunes Tuglase sules omaette kirjandusliigiks, millel on esteetiline väärtus. Ta kriitilised ja kirjandus-

Friedebert Tuglas.

teoreetilised tööd on ilmunud koguteoses *Kriitika* I—V.

Sama põhjapahev tähtsus on tal ka eesti teadusliku ja kriitilise kirjandusloo alal. See sai alguse Tuglase suurest ja aktiivsest huvist meie haige luuletaja Juhan Liivi vastu. Pika ja põhjaliku uurimuse tulemusena ilmus 1927 eesti esimene teaduslik monograafia *Juhan Liiv, elu ja looming*, mis oma teaduslikkuse ja täpsuse kõrval on loetav suure naudinguga — tänu autori meisterlikule kirjutamisoskusele ja võrratult selgele, elavale stiilile. Sama põhjalik ja eesti kultuurielu ajaloos suure tähtsusega on ka Tuglase *Ado Grenzsteini lahkumine*, eriti aga *Eesti Kirjameeste Selts* (1932). Mainimiseväärne on kindlasti ka *Lühike eesti kirjanduslugu*, mis oma ülevaatlikkuse ja selgusega on jällegi eeskujudev.

Oma ilukirjanduslikes teoseis, kuid ka kriitilistes ja kirjandusloolistes, on Tuglas suure hoole ja eduga harrastanud stiili ilu. Enne teda meil vaevalt osati kõnelda proosateoste stiilist, selle viimistlusest. Tuglas lõi ka siin uued nõuded ja väärtused. Stiil sai omaette väärtuse, mille pärast maksis nii kirjutada kui lugeda ilu-

Rudyard Kiplingi mälestuseks.

Üksteise järgi kaovad hauda inglise kirjanduse vanameistrid. Paar suhteliselt moodsamat neist — Wells, Shaw — elavad veel, kuid suurim kõigist, Thomas Hardy, välismaailma populaarseim, Galsworthy, Arnold Ben-

nett, Edmund Gosse, George Moore, on kõik surnud viimase kümne aasta jooksul nüüd järgnes neile Rudyard Kipling, kes on üks neid suhteliselt väheseid inglasi, kelle tugevasti saksapärase orientatsiooniga

kirjanduslikku teost. Ses suhtes on Tuglas tüüpilisi Noor-Eesti estetiste. Taotelles küll sisu ja vormi harmooniat, on vorm saanud ta ilukirjanduslikes teoseis tihti tooniandjaks.

Tuglase teeneid hinnates meie kirjanduses, tuleb tingimata kõnelda ka tema tõlketöist soome keelest. Aleksis Kivi *Seitse venda* on meie tõlkekirjanduse ilusamaid ja uhkemaid saavutusi, samuti Aino Kalda *Reigi õpetaja, Tähelend* jt.

Üldse on Tuglas tundnud suurt huvi soome kirjanduse vastu ja töötanud nii innuga kaasa Soome-Eesti lähenemispüüdeile.

Kuid Tuglas pole olnud kaugelki loov jõud ainult kirjutajana, vaid kogu oma pika teotsemisaja aktiivne vaimsete elunähtuste ja ürituste organiseerijana. Ta on toimetanud 7 aastat järgimööda mitmeid meie ajakirju, nagu *Ilo, Odameest, Tarapit* ja *Loomingut*. Esimehena on ta kaua aega juhtinud Eesti Kirjanduse Seltsi ja Eesti Kirjanikkude Liidu tegevust. On toetanud kirjutistega *Eesti biograafilist leksikoni* ning *Eesti Entsüklopeediat*. Ja on osa võtnud paljude kirjanduslike võistluste züriidest.

Tuglas on tegutsenud väga laialdasel alal. Suure eruditsiooniga, kõige rohkem lugenuist meie kirjanik-poetide hulgas, on ta juhtinud meie kirjanduslikku elu rohkem kui 30 aastat. Kogu ta elu ja loomingut läbib intellektualistlik avarus; kuigi tihti ekseldes sümbolistlikus

fantaasia maailmas — lihtsus ja selgus sisu ning vormi täiuslikkus harmoonias on olnud kogu aeg ta loomingu iseloomustavamaid väärtusi.

Hilisemal ajal on mõistuslik külg teadusliku tegevuse näol tõrjunud välja Tuglasest poeedi, nagu see on sündinud peagu kõigi Noor-Eesti tegelastega. Ja siin ootamegi talt uue poolesajandi lävel viljakat loomingut.

Tuglase tähtsus ei peitu ainult ta tegevuses ja loomingus, vaid ka tema kasvatavas mõjus järeltulevale põlvele. Enamik eesti nooremaid kirjanikke ja poete on tema õpilased vormi ja stiili alal. Oma kriitiliste tööde kaudu on ta olnud suunamääraja ja esteetilise maitse juht käesoleva sajandi kirjanduses. Eriti tänuväärne peab olema Tuglasele meie noorim generatsioon — nii kooliõpilased kui suleliigutajad noorurid. Ei ole teist nii lahkelt, vastutulelikku ega abivalmit kirjanikku-arvustajat kui Tuglas. Ikka on leidunud tal heatahtlust, nõurohkust ja julgustavaid sõnu noortele. Ta on osanud noorte oskamatus ja puuduste varjust tõsta esile lootustandvaid võimeid ja õhutanud olevaid jõude edasi arendama. Ja see on jällegi olnud Tuglas, kes on osa võtnud mitmeist noorte kirjanduslike võistluste züriidest.

Aastailt, kogemusilt ja võimeilt küll kaugel, hingelt, meie mõistmiselt ja abivalmuselt ometi nii lähedal noortele — nii ütleme tervitusi oma vaimsele juhile tema poolesajandilise elu tähtpäeval.

Nobeli auhinna komitee on krooninud laureaadiks. Ühes temaga näib varisevat mulda suur tükk väga ilmekat minevikku.

Nüüdisaega Kipling ei suhtunud enam sõbralikult. Tal ei olnud sellega kuigi palju ühist. Praegused sotsiaalsed voolud, alakihtide ülesnihkumine, nende osavõtt Briti impeeriumi valitsemisest kibestasid teda. Ometigi pole Kipling aristokraatide kirjanik. Tema kirjandusliku õitsengu sümpaatiad kuuluvad just energilistele töömeestele, briti jõu ja algatusvõime esivõitlejaile, anglo-saksi tõu pioneeridele, pimedas Aasia, pilkase Aafrika valgustajaile ja vallutajaile, olgu relvadega või tööriistadega. Kipling kuulus sünnilt anglo-indialaste, s. t. Indias ametis olevate inglaste õhkkonda. See on ringkond, kelles briti eelarvamused on tugevamad kui mujal, osalt vist küll enesekaitsevaistu mõjul, mis võõras ümbruses sunnib säilitama enda omapära ning seda koguni veel üle toonitama. Indialane võib Inglismaal läbi käia valge tõuga kaunis intiimselt, kuid oma kodumaal ta on viimasest lahutatud ülepääsmatu müüriga. Ei ole siis ime, et valge mehe instinktid arenesid Kiplingis väga jõudsasti. Tõsi küll, ta ei kiitnud hääks kõiki tõulisi eelarvamusi, kuid alateadlikult nad olid temal alati olemas. Ta nägi oma kaasmaalaste puudusi, kuid rohkem kui enamik oma maa suuri kirjanikke oli ta valmis iga hetk hüüatama: „Right or wrong — my country!“ Sääljuures ta ometi ei sulgenud silmi teda ümbritsevale kihavale elule. Vähe on neid, kes nõnda värviküllaselt on kujutanud India pärismaalaste elu nagu tema seda teeb näiteks oma „Kim'is“, kus ta sugugi ei toonita valge inimese üleolekut värvilisest. Aga kuigi ta seda ei toonita, tunneme, et mõte pesitseb tal kuski põhjas. Ainult ei takistanud see teda nägemast maailma mitmekesisust, India määratust, India pärisrahvaste huvitavust või isegi buddismis peituvaid ülevaid jooni. Poeet Kiplingis mõistis teisi, maalides neid hõõguva sõnastuspaletiga, kuid

sääljuures tema „kõige maailma sõber“, väike vilgas Kim, teenib vastuoluure agendina Briti impeeriumi suurideed — vastuolu, mida meil Eestis oma „Loomingus“ ilmunud artiklis vist mainis J. Silvet.

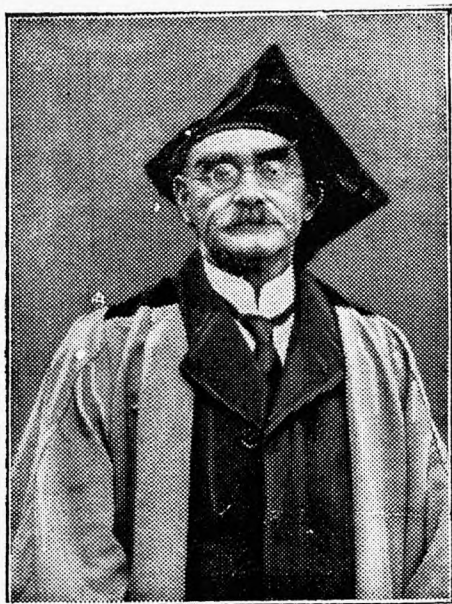
See kõik siiski ei tähenda, et Kipling poleks olnud võimeline mõnikord ajutiseks lahti saama oma puht-britlase minast ning tõesti peagu pan-teistliku rõõmuga sööstuma kauni maailma vägevusse ja haaravusse. Kui tal poleks olnud seda võimet, siis ta poleks suutnud kirjutada oma „Džungliraamatut“ — teost, mis on täis läbini ebaeuroopalikku troopiliste metsade kihisevat vitaalsust, vahel peagu hullu dramaatilist hoogu, värvingu lopsakust, mis on ilmselt idamaine. Euroopalik on selles raamatus siiski Mowgli suur aktiivsus, tema ettevõtlikkus, tema käsutaja- ja algatajaiseloom. Viimast Kipling rõhutab peagu alati. Ta on põhja tõu esindaja, kes sakslasena oleks hõlpsasti võinud saada Hitleri ideede laulikuks, kuid kellele avarapilksem britlus kindlustas suurema humanisuse ja soojema sallivuse teisetõuliste ja -meelsete vastu.

Mõnikord, nagu „Džungliraamatut“, on Kipling kuumahingeline, inspireeruv poeet, kes müüdistab ürgmetsa hääled ja nägemused. Kuid sagedamini ta on oma proosas äärmiselt teravasilmne realistlik reporter, stiililt täpne, tähelepanekult detailne, ilma tundeuduta, asjalik ja hoogne, kuid elava huumorimeelega. Säärasena näitavad teda meile tema india visandid „Lihtsaid lugusid mägedelt“, tema sõdurijutustused, Newfoundlandi kalurite lugu „Julged kaptenid“ ning kaasakiskuv koolielu romaan „Stalky & Co“. Luulelisemaks ja laiemaks paisub Kiplingi nägemus siis, kui ta tegeleb oma maa kauge minevikuga, nagu inglise noorsoole Briti eelajalugu ja ajalugu jutustavas „Puck of Pook's Hill“. Suureks võluallikaks on neis ja muis raamatuis Kiplingi eht-inglaslik ainekuga avarus, ta teemide geograafilised mõõted ja etnograafiline rikkus. Kipling näib

olevat kodus kogu maailmas, ta on kõike ise näinud, võib realistliku värskusega läheneda kõigele, mis meile pisikolklastele vahest paistab romantilise unistusmaana. Selles on oluline osa tema toodangu valdavast suurejoonelisusest, mis on pigemini väline kui sisemine, sest vägevaid või sügavaid psühholoogilisi või maailma-vaatelisi pilte Kipling pole joonistanud.

Kiplingit tema kõige paremast küljest näitab tema värsitoodang. Nagu tema proosagi, on see haruldaselt elulähedane, täis otsesest kogemusest võetud kujukaid detaile, ainekult kõiki meresid ja mandreid haarav, tavaliselt olevikku, kuid vahel ka kauge minevikku käsitlev, alati täis elujõudu, hoogsat rütmi, elavaid värve. Oma luuletustes Kipling näitab võib-olla veel selgemini kui oma proosas, et ta on igal juhul anglosaksi tõu tuleviku eest valvel. Ta piitsutab lõtvu linlasi, kes raiskavad töökate isade poolt kogutud varandusi, ta laulab hümne uusi maailmu ehitavale tööle, ta ülistab kalureid, sõdureid, tööstussangareid, seevõrra kui neis ilmneb tarmu ja otsustavust. Muistseile „gentlemanist-seiklejaile“, patriootilisile inglise piraatidele, kes õnnestasid hispaanlaste maailmavõimu, omistab ta lennukaid stroofe, kuid ta oskab olla õiglane ka hispaania konkvistaadorite vastu, kelles esinesid samad iseloomujooned kui nende inglise vastastes. Eriti meeldi päneb Kipling värssesuhu inglise lihtsõdureile, kelle keelt ta tarvitab meisterlikult, osates täiesti samastuda nende hingeeluga ja andes edasi nende hakkajat, tuisupäist, julget ja lojaalset meelelaadi. Ta on sellest täiesti teadlik, et tema luule pole salongide jaoks, ning luuletab üleolevalt hellitatud linnapoeesiast, millele säeb vastu oma robustsema, vähem peenutseva, sama eluõigusliku luule. Selles mõttes programmaatiline on tema „Bandžo laul“ (tõlge k. a. jaanuari „Loomingus“). Bandžo, mis toob hingelist karastust põlismetsades

Rudyard Kipling.

ja kõrbedes rändajaile, meretormide talujaile, troopilise päikese all lahinguisse sööstjaile, võib tema meelest julgelt võistelda oreliga, mille leinaviise ei kuula taevatähed nagu bandžo omi, või klaveri ja viiuliga, mis toovad meeleülendust üpris kitsaile ringkonnile. Bandžo on tema arvates antiikse lüüra õiguslik järeltulija, temagi kodupaigaks on Delos, kuigi praegu teda harrastab Limerick.

Arvatavasti Kiplingi luule poleks nii läbi löönud, kui selle rütm poleks nii haruldaselt rabav ja rahvapärane. See meenutab uueaegseid inglise rahvalaule, kuid sisult see on hoopis rikkam ja mitmekesisem. Muide, Kipling tundis väga põhjalikult ka inglise levinumat kirjandusteost — suurepärasest inglise piiblitõlget, mille teksti ja sõnastust tema värssis ja proosas leidub rohkesti. Ning virtuoslikult oskas ta tabada inglise koraalide laadi. Parimaks tõendiks selle kohta on tema kuulus „Recessional“ (Lahkumiskoraal), milles see imperialist Briti impeeriumi suurel triumfipäeval, kuninganna Viktooria teemantjuubelil, tuletas inglastele

Kahest luuletuskogust ja neljast romaanist.

Marie Under: Kivi Südamelt. Mart Raud: Kauge Ring. A.H. Tammsaare: Ma armastasin sakslast. Mart Raud: Kirves ja kuu. August Mälk: Öitsev meri. August Jakobson: Vana kaardivägi.

Väärarusaamiste vältimiseks on tarvilik väike eelmärkus. See puudutab eelseisvat valikut. Ei tule mitte arvata, et see on tehtud mingi väärtusprintsipi põhjal. Mitmesuguste puht-praktiliste asjaolude tõttu tuli valiku tegemisel tarvitada mitut üksteist ristavat põhimõtet. Tuli näiteks võtta arvesse, millised teosed „Kevadikus“ juba varem kõne all on olnud jms. Sellepärast järgnevaid ridu argu mõistetagu kui mingit võrdlevat ülevaadet, vaid lihtsalt kui üheks liidetud üksikuid lühisõnavõtte.

Marie Underi *Kivi Südamelt*? Tunnustatud autori kümnes kogu, juubelikogu nõnda ütelda. Mida ootab lugeja selliste eeldustega raamatut lahti lõigates? Küpsust enne kõike, kodusolekut oma alal. Võib olla sooviks ka üllatusi — neid on Under oma teostega korduvalt valmistanud — haaramistega uutesse teemadesse. Selles kogus on üllatuse mo-

mendi tähtsus väiksem; suurima kaalu omandab mõnegi vana teema mõeldavate piirideni süvendatud ja teritatud käsitus. Järkjärgult ikka rohkem Underit võib mõttelüürika. Raamatu proloogis ta lausa ütleb: „... Ei enam võõrista me teineteist, kui ilu kaudu viivuks imetlend me Tõde.“ Kumatagi just selles laadis Under paistab pakkuvat ühtlasi kõige raskemini arusaadavaid värssse, millele võrdseid annab eesti luulest otsida. Keske tähendusega sonettidetsükli (IV) võib väga mitmeid kordi lugeda, ilma et oleksid kõiki mõttekäike suutnud tabada. Kipud seda kahtlemata teadlikult viljeldud eneseanalüüsi abstraktsust ehavooruseks pidama. Meeleolulisemate asjade seas aga kohtab ületamatult kauneid. Juhtigem näiteks tähelepanu luuletusele „Kevademärgid“ (lk. 20). Selle kergus on imeteldav, see on tõesti tantsusammul hõljumine kevades. Aga mis ütleb iseloomustus! Kuulakem üht fragmenti. „Üht jalga päästes porist teine sees / Nii kõndisin ma valguses ja vees. / Kõik põõsad suitsesid. Mu juus täis tuult. / Ja tilku rammusaid, kui laihtund puult / ma puistasin, sain mõne kraesse neist, / siis päikses kui-

meelde, et ülbus tuleb enne langust ning et ainult alandlik meel ja eneseuuring suudavad püsti hoida neid, kes endid arvavad juba olevat kõigi saavutuste tipul. See ja mitmedki teised luuletused näitavad, kui suure ülevusega Kipling vahel oskas esineda oma rahvale võimsas manitsus- ja noomitustoonis, kui ta selleks nägi põhjust. Mitmeti piiratud, oli ta ikkagi väga suurejooneline poeet.

Nagu öeldud, ei avastanud Kipling endas ega oma rahvas mingeid erakordseid sügavusi. Kuid inglise vaimu energilisima külje kõneka, sõnavõimsa esindajana on ta ühe väärtusliku inim-

tüübi ilmekaimaid näiteid. Ta on ilmselt suurrahva ning impeeriumi luuletaja, ning temal on imperialisti pahesid, kuid ka palju voorusi, mida väiksema maa kirjanikelt oleks raske leida. Kõik maailmamered, kõik mandrid on tema värssides ning jutustustes koos, ta keel rabab jõuliselt ja laialt, ta laused on täis mere soolast hõngu, ta mõttekujutus läheb julgelt, kuid elulähedaselt lendu. Ning vahel — mitte kuigi sageli — ta on peen ja õrn ja mõtlik. Tema teravajooneline, reljeefne, tarmukas kuju ei unune mitte kergesti.

vatasin märga käist.“ Sissemõtlemiseks kergematena ja kiiremini vastuvõetavad on mõned sonetid ajaloolistel ainetel, näit. „Taaveti kannel“, „Shakespeare'i lugedes“. Olgu üksikasjadega kuidas on: „Kivi südameilt“ on niivõrd rikas raamat, et tema kommentaarideks kuluks rohkem lehekülgi kui ta ise sisaldab. Ühtlasi on ta siis raamat mitte ühekordseks lugemiseks.

Mart Raud esitab ennast *Kauges ringis* enam-vähem puhtakujulise romantikuna. Juba esimene luuletus „Romantiku ballaad“ mitte üksi päälkirjaga ei ütle seda, vaid viib meid ka erilisse, kuidagi kaugesse maailma ja kummalisse situatsiooni. Üleajalise ja üleruumilisega paarub ometi detailide äärmine konkreetsus. Võib olla veel selgemini tajub seda painajalikus „Verevargas“ ja „Sarkurites“. Värsikogu teine tsükl on pühendatud koduluuletustele: on antud häid realistlike pilte maaelust — kõik aga looritatud päris puhta poeesiaga. Kainet realismi Raud värssides ei taha tunnustada. Raua puhul tahaks rääkida ka värsitehnilisest küljest. Äratub meeldivat tähelepanu värsside lü-

hikestest ridadest tulenev nõtkus, täisriimid ja rohke alliteratsiooni esinemine. Ei poetiliste meeolude, ei filosoofiliste mõttemõlgutuste ega eepilisemat laadigi asjade kirjapanemisel Raud pole kergendanud oma ülesannet vabavärsi, irdriimide ega pikkade ridadega. Küllap see pole jäänud mõjuta produktsiooni kvantumile: väikeseks koguks on valitud luuletusi tervelt viiest aastast (1930—1935).

A. H. Tammsaare *Ma armastasin sakslast* on võrdlemisi rohkelt sõnavõtte väljakutsunud ja tähelepanu äratanud romaan. Ja ühtlasi põnev romaan. Mitte üks, vaid mitu inimest on rääkinud, et nad selle raamatu on lugenud läbi ühe hooga. Tammsaare püstitatud probleem on kahtlemata aktuaalne. See on meie maa endise häärasrahva, sakslaste vaimse pärandi mõju meie inimesisse, vanemasse ja nooremisse. Eestlase vastu on Tammsaare üsna kuri. Ta ütleb välja kibedaid süüdistusi tõusiklusele, mida näib rohkesti olevat esimese põlve haritlastes. Selles osas romaani paratamatult ei saa vaadelda ainult puht kirjandusliku teosena, vaid teda tuleb võtta kui mõnesugust aja do-

V. Birk.

Liidu esimees õpet. Juhàn Tork.

V. Birk.

Liidu pääsekretär üliõp. Ed. Laugaste.

kumendi. Mulle näib, et Tammsaare ise tervet rida negatiivseid nähtusi üldistab, see üldistus aga paika ei pea, kuna romaani keskne kuju, kelles need pahed on kehastunud, ise õige erandlik inimene on. Tammsaare nimetab teda korporandiks. Mõiste korporant pole kuidagi üldistatav kogu meie haritlaskonnale, see on ikkagi võrdlemisi kitsam ring. Aga Tammsaare korporant on lisaks veel üks erand korporantide enestegi hulgas. Nõnda on lugu romaani ideoloogilise küljega, mida tänapäeval kõvasti armastatakse rõhutada. Lugejale, kes meie olusid ei tunneks, jääks see osa romaanist muudugi arusaadamatuks. Kuid Tammsaare sõnadega, romaanil on ka oma „lugu“. See on nimetatud tudengist nooruri ja parunipreili vaheline armastus, mis nooremehe ausa naiivsuse tõttu karile jookseb ja abieluni välja ei vii. Selles leiab mõnesuguseid paralleele ja analoogiaid Semperi „Armukadedusega“. Loos on ka omajagu põnevust, kuigi päärõhk langeb siiski autoripoolsele meditatsioonele, mis sedapuhku on tegelaste vahel ära jaotatud (teos on kirjutatud mina-vormis, on pääkan-gelase pihtimus-romaan või päevik). Need meditatsioonid selles romaanis koormavaks ei muutu, sest romaani pikkust oma teiste viimase aja teostega võrreldes on Tammsaare ligi poole võrra vähendanud. „Ma armastasin sakslast“ meeldis mulle rohkem kui Tammsaare aasta varem ilmunud „Elu ja armastus“.

Mart Raud *Kirves ja kuu* on oma ülesehituselt ja ainevalikult mitmeti üllatuslik teos. Ta on üllatuslik ka kui dokument nooremate hulka kuuluva autori arenenud võimeist, ei mingi katseteos. Romaani luustikku võiksime iseloomustada kahelt seisukohalt. Filosoofiliselt või kirjanduskunstiliselt seisukohalt; probleemiks on realismi ja romantika kokkupõrge: oma sümpaatiailt teadagi romantik, saab autor hakkama suure enese-ärvõitmisega humoriseerides ja ironiseerides eluvõõra romantika üle, ning lastes viimast otse ajamaitsele vastavalt

reaalsusele alla jääda. Lihtsamalt, oludekujutuse seisukohalt need kokkupõrkuvad maailmad, mis romaani tegevuse sünnitavad, on: vana põline taluperemees Mulgimaalt kogu oma väärikuses (või võlts-väärikuses, sest talu on tal korrast ära ja pole tal õiget pärijat) ja tema maalikunstnikust poeg, oma sõnades ustav romantilistele, paiguti kohutavalt alaealistele veendumustele kunsti kõrgusest ja argipäise madalusest. Kakskümmend aastat on ta poeg olnud kodunt ära, pidamata isaga ühtki sidet; sel suvel, mil hargneb romaani tegevustik, on ta jälle kord kodus külas. Võõraks on nad jäänud teineteisele nii oma ilmavaatelt, taotlustelt kui ka elu praktilistes küsimustes. Kummalgi on oma maailm, milles ta elab, milles liiguvad tema mõtted. Autori maitse-närv esitab ennast hääst küljest: selmet tekitada kõrgelt pateetilist draamatikat ta uputab kõik konfliktid huumorisse. Maailmas on enam naeruväärset kui traagilist. Huvitav on romaani kolmas figuur, teenijatüdruk talus, hakkaja tänapäevalaps kõige paremas mõttes. Selle tüdrukukujuga peaks võima pretendeerida põllumeesteseltsi positiivsuseahinnale.

Kui Mart Raud situatsioone näeb läbi huumori prillide, siis August Mälgu *Õitsvas meres* kohtame eeskätt sügavat tõsidust. Mälg on tuntud kui osav rannarahva elu kujutaja. Sedagipuhku ta käsitleb oma lemmikuid: kartmatuid meremehi ja kalureid Saaremaa rannal. Ühe nooremehe arenguromaan. Tema lapsepõlve armastus, esimesed merereisid, põgusalt puudutatud kaitseväeteenisus ja abiellumine moodustavad n. ö. esimese osa. Abiellumisega Turja Hannes (nõnda nooremehe nimi) on aga eksinud. Ta võttis vastu koduväi koha sisemaa talus, kus kasvatatakse kuldset nisu ja oivalist peekonit ja — eksis. Eksis sellega, et arvas võivat jätta merd ja inimesi, kes elavad rannal. Ei ole tema uued sugulased küll sugugi halvad inimesed, aga nad ei sobi, ei sobi temperamendilt ega maailmavaatelt. Seda sobimatust on Mälg

Rahvusvaheline noorsoo karskusliit.

Üleskutse aktiivteenistuseks.

Oma istungil Mountreux's 3. sept. 1935. a. otsustas Alkoholismivastase Maailmaliidu täidesaatev toimkond, Briti sektsiooni ettepanekul, asutada rahvusvaheline noorsoo karskusliit.

Uus ühing, öeldakse, ja neid on juba nii palju..... paberil! Kas ei ole küllalt rahvusvahelisi ühinguid, mis on avatud noorile inimesile? Me tõesti ei vaja uut rahvusvahelist organisatsiooni. Võime lugejaid rahus-

tada: ei ole kavatsusel ühing selle sõna tavalises mõttes — põhikirjaga, juhatusel, reeglipärase liikmemaksudega jne. Tegemist on ainult sellega, et anda noortele võimalus teostada praktiliselt kolme põhimõtet: täiskarskus, kohustus teenida alkoholismivastast liikumist ja koostöö teiste maade aatesõpradega.

Liidu liikmeid seob üksteisega ühtlane töötus olla karske ja teenida

suutnud põhjendada väga veenvalt. Meile ei jää pilgukski kunstlikkuse, ebatõenäolikkuse muljet. Pöördumine tagasi koduranda on loogiline järg. Küllaldase inimlikkuse juures (õnneks ei ole Turja Hannes 100-prot-sendilisel vooruslik) on ta põhiliselt siiski täielik aumees. Romanis on ka huvitavat miljöökujutust, rannarahva vestlusi, pidusid, koosviibimisi. On vihjeid ühele-teisele iseloomulikule nähtusele kujutatavate inimeste ringis, näit. saarlaste kokkuhoidlikkusele, tsivilisatsiooni võimalikule rikkuvale mõjule jne. Niisugused tähelepanekud rikastavad romaani kindlasti.

August Jakobsoni *Vana kaardivägi* viib meid üliõpilaste keskele. Tema huvi pole aga üksik inimene ja tema armulugu, vaid ta asub vaatlema mõningaid pahesid üliõpilaskonnas: joomist, võlgadetegemist, õpingute lohakilejätmist. Tarvitades täis-naturalistlikku stiili saame masendava pildi reast allakäinud või allakäimise poolel teel olevaist inimest. Peab ütleva, et need pildid on tulnud välja väga usutavad, kuigi olen kuulnud kaheldavat ka nende ehtsuses. Ja huvitav, et selle raamatu kallale ei saa tulla norima: miks te kujutate aina pahelist, miks te ei kujuta

ka õilsat? Selle pahelisuse esitamise eetilist väärtust ei saa teha olematuks. Juba need mõned vihjed sellele, et „Vanasse kaardiväkke“, nende ulaelu elajate sekka kuulub üks osa tollest põlvkonnast, kes on küpsenud sõja ajal ja seega juba algusest päälle irrutatud normaalsest ja mõistlikust, õpetatud ujuma romantilistel voogudel, selmet jääda seisima tõsielu kindlale pinnale, kuna praegune kõige noorem põlv hoopis teine on, teeb selgeks autori seisukoha. Epiloog annab isegi teatava happy endingi aseaine — pääkangelane on enese „vana kaardiväe“ nõiutud ringist välja rabelenud. Mis puutub stiili, siis Jakobsoni naturalistlikule, kohati tegevust pidurdavalt täielikele situatsiooni kirjeldustele seltsib see, et ta meeleldi peatub füsioloogiliste seikade üksikasjalikul analüüsil. Me teame väga palju iga üksiku tegelase musklite, närvide, naha etc. seisundist. Kassiahastuse kirjeldamisel see on igatahes väga omal kohal. Mõnel pool see aga võib ka häirida.

Vana kaardivägi on tõsine romaan. Kirjeldagu ta päälegi üht üksikut taunitavat nähtust, ta teeb seda arvestatavate tulemustega, mille väärtust ei-tada ei saa.

liikumist aktiivselt. Reeglipärast liikmemaksu ei ole, on vaid vabatahtlikud annetused ja väike sisseastumismaks, mis õigustab liikmekaardi saamise. Ei ühtegi rahvuslikku toimkonda, ainult noortest ja vanadest koosnev rahvusvaheline nõukogu, mis peab koos Alkoholismivastase Maailmeliidu sekretariaadi ja Liidu sektsiooniga kindlustama karskele noorsoole vajaliku ühtluse.

Töö tehakse juba olemasolevais ühinguis, kas erilisis noorte osakonnis või üldisis noori liikmeks võtvais ühinguis.

Töö — see on olulisim. Liidu liikmed lubavad — ja peavad oma lubadust — olla mitte passiivsed karsklased, tummad statistid meie liikumises, vaid elavad jõud, kes pühendavad osa oma ajast ja terve oma vaimustuse propagandale.

Meie alkoholivastased ühingud ei ole alati mõistnud seda, millist väärtuslikku jõudu nad evivad noorsoo näol. Mõnikord nad on jätnud hooletusse noored liikmed ega ole kat sunud kasutada nende kaastööd. Nüüd nad hakkavad saama aru oma eksitusest.

Rahvusvahelise noorsoo karskusliidu liige peab töötama, ja töötama seda liiki tööalal, mis temale kõige kohasem ja mille ta ise valib. Üks mängib rolli oma kohaliku või maailmühingu juhatuses, olles juhataja, sekretär või laekur. Teine levitab oma ümbruses alkoholivastaseid ajakirju, brošüüre või lendlehti. Ta võib organisatsioonis töötada kaasa ka mõne ettekande puhul, võtta enda hooleks kirjanduslikke ja muusikalisi ettekandeid perekonnaõhtuil, või kui ta on kõneosav, pidada ettekande väiksemal koosolekul. Mõni teine asetub spordiosakonna etteotsa. Eriti pühenduvad nad aga täie energiaga isiklikule propagandale, eeskätt noorte seas, ja avastavad uusi, paremaid meetodeid. See, kes tahab töötada, leiab selleks arvurikalt võimalusi.

Tänu noorsoo kaastööle tungib

Dr. Robert Hercod.

30. jaanuaril sai 60-aastaseks Rahvusvahelise Alkoholismivastase Büroo juhataja Lausanne'is dr. Rob. Hercod. Hinnates tema suuri teeneid karskusliikumise alal, valis E. Karskusliit ta oma auliikmeks.

värske õhk meie alkoholismivastasesse liikumisse, mille õhustik kriisialajal on nii sageli sumbunud ja lämmatav. Noorsugu annab meile oma teorõõmu, rõõmsameelelisust ja oma optimismi.

Aga miks rahvusvaheline koondis? Sellepärast, et kokkupuude eri maade noorte inimeste vahel on maailmarahu eeldusi ja järelikult ka meie alkoholivastase liikumise eeldusi, mis võib areneda ainult rahu ajal; sellepärast, et kogemuste vahetamine on mitte ükski huvitav, vaid ka viljakas. Me võime alati õppida üksteiselt. Muidugi jäävad meie noored karsklased häiks sakslasiks, prantslasiks, rootslasiks, eestlasiks, ent nad õpivad vastastikku üksteist kasutama ja iga maa omapärasustist enam lugu pidama. Välismaalane ei ole neile enam põlguse ega pilke esemeks ega vaenlaseks.

Kaardimoor.

Tont teab, mis tööbi söi ta nina kuri.
 Suu kratsis viltu, täkkeid sarna löi.
 Tal aastais küüra kooldus luine turi.
 Suur salamure erakluse töi.

Nõid oli ema. Tuliriidal hukkus.
 Peig sõtta viidi. Sääl ta tappis türk.
 Nii elu tal ju noorelt rusuks kukkus.
 Lõi valla ema sünge vere mürk.

Ta katuskambris käis nii mõni neidis.
 Nii mõni mees, kel keret kandis kark.
 Kuid politsei üks päev ta koolnult leidis —
 Keskkaltse, täidest puret määndus tark.

Ta surres hambad võikalt oli irvind.
 Üks käsi kaarte, teine Piiblit sirvind.

Rahvusvaheline Noorsoo Karskusliit on alles ainult ettepanek, millega pöördume nende alkoholivastaste ühingute, millel on noortekoondised, kui ka noorte inimeste eneste poole. Tungivalt palume neid lugeda tähelepanelikult läbi see üleskutse ja teatada meile oma arvamise. Oleksime rõõmsad, kui seda teeksid õige paljud, sest ka meie vajame seda värsket õhku, mida me äsja nimetasime. Noorte inimeste kirjad, nende ettepanekud ja kavad loovad meie büroos õige õhustiku.

Kui vastused vastavad meie ootustele, siis soovime juba 1936. a. suvel korraldada väikese rahvusvahelise noorsoo koosoleku, kus Liidu organisatsiooni ja töömeetodeid lähemalt arutatakse. Selle kohana oleme mõelnud esmajoonel Genfi järve äärset Montreux'd, kus võime, kasutades alkoholivaba hotelli Helvétie noorte öömaja, elada üsna väheste kuludega. Montreux's käsitletakse tõsiselt probleeme, ent leitakse ka aega välja-

sõitude korraldamiseks järvele ja mägedesse, suplemiseks, naermiseks ja laulmiseks.

Niiviisi valmistame ette karske noorsoo suure kokkutuleku, mille kavatsime pidada rahvusvahelise karskuskongressi tõttu Varssavis 1937. a. septembris. Me loodame, et sellest võtavad osa sajad meie noori kaasvõitlejaid, moodustades Poola päälinna lähedusse laagri. Meie, vanad, otsime nad siin ja säääl üles ja rõõmustume nende rõõmsast elust, kelles me kadeduseta näeme endi järeltulijaid, kes jätkavad võitlust alkoholi vastu võidurikka lõpuni.

P. S. Kirjutada palutakse aadressil *): Dr. R. Hercod. Internationales Bureau zur Bekämpfung des Alkoholismus. Postfach Bahnhof, Lausanne (Schweiz).

*) Dr. Hercod mõistab veidi ka eesti keelt.

Õnne sepitsemas.

Muljeid gümnaasiumide abiturientide kirjandite võistluselt.

Gümnaasiumide abidurientide kirjandite võistlusel,

mis korraldati haridus-sotsiaalministeeriumi poolt 1936. a. alul, sai 1. auhinna **Enda Ennist** Läänemaa Ühisgümnaasiumist. Enda Ennist on sündinud 14. veebr. 1916. a. Palivere vallas Läänemaal. Isa suri varakult ja tütar jäi ema kasvatada. E. Ennist õppis Palivere algkoolis ja hiljem Läänemaa Ühisgümnaasiumis Haapsalus.

2. auhinna sai **Leo Saukas** Valga Ühisgümnaasiumist. L. Saukas on sündinud 26. augustil 1918. a. ja osutub seega oma kooli kõige nooremaks abiturientiks. Sünnikohaks on Undla v. Virumaa. Õppis Kadrina ja hiljem Valga algkoolis.

3. auhind langes **Konstantin Siibergile** Tallinna Gustav Adolfi gümnaasiumist. K. Siiberg on sündinud 2. nov. 1916 Tallinnas töölisperekonnas. Isa suri 1932. a. ja sest ajast on ema oma poega kasvatanud väikesest majast saadava tuluga. K. Siiberg õppis Hans Kubu eraalgkoolis ja astus selle lõpetamisel Gustav Adolfi gümnaasiumi.

Kiitusekirjad määrati järgmistele õpilastele: **Magda Tikas** (Türi Majandusgümnaasium), **Otto Lati** (Tapa Ühisgümnaasium), **Helga Roos** (Hans Kubu eragümnaasium Tallinnas), **Eevi Põldmaa** (Tallinna Tütarlaste komertsgümnaasium) ja **Viktor Lepik** (H. Treffneri gümnaasium).

Toimetus.

Kargel talvehommikul lippab Ita piki tänavat mööda tõtlevaist inimesist põksuval südamel ja ärritusest ning Talvetaadi silitusist õhetavail põsil. Ruttu, ruttu lume rudina ja auto tuututamise saatel üle tänava, surudes kindlamini käes äsja ostetud sulge pidajaga, millega ta algaval tööpäeval läheb sepitsema oma õnne.

Uudistavate pilkude saatel astub Ita üle avara aula läve, mis piduliku tööpäeva puhul on tulvil koolipinke. Suurem osa noori õnneseppi on juba kohal ja Ital õnnestub vaevu leida üksikut lauakest kaugemal saalikus. Mõnus on siit silmitseda seda erinevat, üle kodumaa kogunenud peret; ühine on aga kõigil tunne mingi tähtsa ja otsustava eelne, kerge sullepala-vik. Nii närvitseb Ita lähem naabrinna ja Ita näeb, kuidas ta ärritusest punetavad kõrvalestad piiluvad kartlikult juukseist, ning kuuleb, kuidas ta omaette so-sinal püüab ammendada teadmisi kaasa-

Enda Ennist.

võetud paberilehelt veel viimsel silmapilgul.

Ital on aga tunne, nagu oleks ta oma tarkuse kaugelt provintsist tulekul peast pöranud, kõik ajaloo perspektiivid näivad üsna segaseina ja selles uudsuses ei suuda ta ka oma tähelepanu neile keskendada.

„Kes küll meist on see õnnelik äravalitu?“ arutab Ita endamisi ja püüab leida vastust oma küsimusele iga võistleja illest. Sää! esimesis ridades istub patriitsliku rahuga pealinna tütar, sarnledes oma ees asetseva liüirat helistava Vane-

Leo Saukas.

Tartu gümnaasiumide ja keskkoolide isetegevusest.

E. N. K. S. T. G. karskusring „Aita“

kuulub nimetatud kooli suuremate ja vanemate õpilasringide hulka. Käesoleval tegevusaastal juhib ringi tegevust 7-liikmeline juhatus ja kaks õpetajasliiget-hooldajat. Ringi juhatusse kuuluvad õpilased: Marta Vardja, Anne Põld, Silvia Mäesepp, Adelheid Kärtmann, Frooni Eichler, Elsa Rodima ja Leida Sirg. „Aita“ hooldajaiks

on õpetajad pr. Helmi Põld ja pr. Elsa Roos. Peale juhatuselise liikmete on valitud igast klassist kaks esindajat, alates III keskkooli klassist, kes teevad teatavaks oma klassi liikmetele juhatusel poolt vastu võetud otsused, koguvad uusi liikmeid, levitavad „Kevadikku“ jne.

Väljaspool tegevuskava võeti esindaja kaudu osa sügisestel korralduspäevadel

muise kujuga. Tal pole vajadust närvitsemiseks — on ta ju omas kodus.

„Kindlasti tema,“ mõtleb Ita, aga vasttekinud otsuse kummutab julge ja võidukindel noot poeglaste poolelt.

„Muidugi keegi neist, sest ka eelmisel aastal olid võitjad poisid,“ otsustab Ita, „säl ta istubki too prillidega noorur, kindlasti tema.“

Kuid Ita ei jõua lõpetada oma ennustamist, kui juba teatatakse komisjoni tulekust ja seistes tervitavad noored auväärsete härrade ilmumist.

Nüüd alles taipab Ita õieti silmapilgu tähtsust, nähes enda ees laual valendavat paberilehte ja tahvlil teemat: „Valgustusajastu ideed ja nende mõju.“ Igatahes on teema Itale ootamatu ja nii tema kui ka kaasvõitlejate sõjakad suled puhkavad umbes pool tundi, enne kui suudavad saavutada uuesti võitlusvõime.

„Küll oli hea,“ rõõmutseb ärritatud naabrinna, „et vaatasin just enne, kuidas kirjutada Montesquieu nime!“

„Õigus,“ sähvab ka läbi Ita aju, „Voltaire, Montesquieu ja Rousseau olid ju need suured prantslased ja valgustajad!“

Nüüd teab Ita, millest lähtuda, haarab sule ja algus ongi käes. Ja juba ta pilk töö vaheajal üle eesistujate peade tabab suure laulujumala kuju, siis tundub Itale nagu helistaks see meeli ülendava kunsti looja ka tema hingekeelil. Neid toone tahaks ta tabada ja liita nad kalliskividena ehteks oma lihtsale sepisele. Nii võitlevad noored Vanemuise viiside saatel otsustavas lahingus, mille võidust või kaotusest johtub kooli ja isiklik au.

Juba lükatakse tooli, keegi virk tütarlaps läheb tooma uut lehte, et alata lõpetatud töö ümberkirjutamist. See tiivustab teisi, nobedamini liiguvad suled. Peagi tõuseb teine, siis kolmas, kuni suurem osa on juba tööga valmis.

Ita ei jõua veel oma tööga lõpule ja iga toolitõuke juures tunneb ta nagu tõuseks palavik, käekiri muutub rāpakaks ja mõttelõng ähvardab iga silmapilk katkeda.

„Valmis!“ tuleb kergendusohu naabrinna ja võidukat pilku Itale heites läheb ka tema puhast lehte tooma.

Vaevu suudab Ita hoida sulge, väri-sevi käsi püüab ta siluda ja ümardada oma tööd, kuid oh õnnetust, sääl naeratab närvitsevale tütarlapsele tume laialivalguv tindiplekk kesk esimest lehekülge. Nüüd ei suuda Ita enam tööd viimistella, toob temagi uue lehe ja algab ümberkirjutamist. Kuid sääl tõuseb juba naabrinna ja võidukat toolitõukest mõistab Ita silmi tõölt tõstmata, et ta on lõpetanud.

Niisiis krabiseb ruttu, ruttu üksik sulg kauges saalikurus. Siin mõni parandus, sääl väike kompositsiooni kohendus, ja varsti on ka üksik lauake teiste taga maha jäetud.

Värskendav külm jahutab tänaval Ita kuuma pääd. Nii hää on kõndida lumest rudiseval teel ja ehki on korter peagu teise linna ääres, läheb Ita jala.

Ta tunded on segi, ta ei tea isegi, kas tegi töö halvasti või hästi. Midagi nagu pitsitab südant: kas suutsid seista endale usaldatud ülesande kõrgusel, olid küllalt võimeline seipitsema oma õnne? Nii sammub kahtlev õnnesepp kasvavas videvikus koju.

Konstantin Siiberg.

*„Aita“ juhatus 1935./36. a.
Istuvad vasakult paremale: pr. H. Pöld, M. Vardja (juhataja)
ja pr. E. Roos. Seisavad: F. Eichler, S. Mäesepp, A. Kärtmann,
L. Sirg ja E. Rodima.*

peetud ENK 12. asemikekogu koosolekust ja mitme liikme kaudu ENK 7. noorsootegelaste kursusest.

8. nov. 1935 korraldati omavaheline referaat-õhtu, kus avaldasid kiitvaid arvustusi noorsootegelaste kursusel käsitletud aine üle kursusest osavõtnud õpilased.

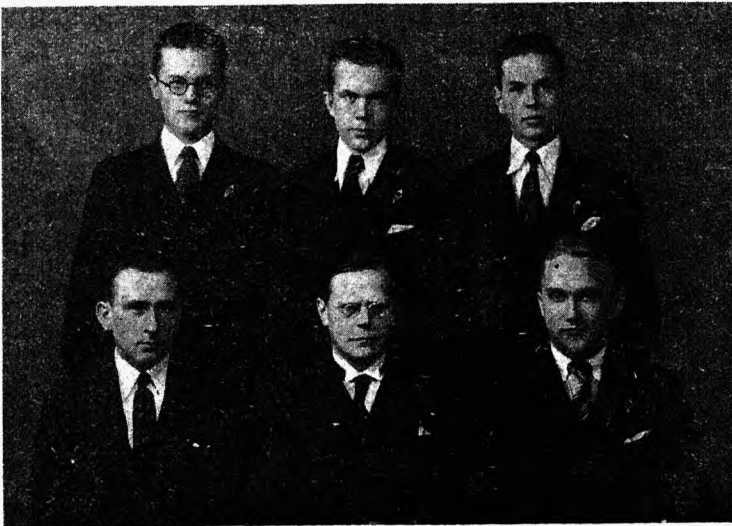
Suurimaks ettevõtteks osutus „Aita“ 15. aastapäeva pühitsemine 23. XI 35. Aastapäev pühitseti teeõhtuna, kusjuures oli palutud külalisiks peale oma õpilaste veel esindajaid teistest koolidest.

Avakõne aastapäeva teeõhtul pidas pr. H. Pöld. Järgnesid tervitused teiste

karskus- või enesekasvatuse ringide esindajalt. Esineti laulu, tantsu ja muusikaliste ettekannetega.

18. 12. 35. korraldati referaat-vaidlusõhtu T. P. G. enesekasvatuse ringiga, kus refereeris T. P. G. enesekasvatuse ringi liige A. Stanovitš teemal: „Noorsugu ja religioon“. Oponeeris „Aita“ liige E. Põder. Koosolekul võeti elavalt sõna ja avaldati mõtteid mainitud teema üle.

Käesoleval poolaastal on kahe esimese kuu jooksul korraldatud 4 juhatuses koosolekut, nendest üks koos T. P. G. enesekasvatuse ringi juhatusesga.

*T P G õpilaskonna juhatus.
Istuvad: R. Koor — õpilask. vanema abi, V. Neggo — direktor,
A. Mägi — õpilask. vanem. Seisavad: B. Pastak — kirjatoimet.,
V. Simm — laekur, H. Otti — kirjatoimet. abi.*

13. 2. korraldati huvi-õhtu koos T. P. G. enesekasvatuse ringiga, kus refereeris pr. H. Mäelo teemal: „Aateliste püüete tähtsusest“. Avaldati mõtteid nüüdisaja noorsoo aateliste püüete kohta, kusjuures märgiti, kuivõrd on raskenenud uute aadete leidmine praegusel ajal.

Peale referaadi esinesid sega-ettekannetega „Aita“ ja T. P. G. enesekasvatuse ringi liikmed. Ettekannetele järgnes seltskondlik osa.

Käesoleval poolaastal võetakse osa ka ÜKÜ poolt korraldatava õpperingi tegevusest, mille ülesandeks on noorte ettevalmistamine karskuseksamiseks.

T. P. G. juures töötab elujõuliselt kaheksa õpilase ringi: spordi-, tehnika-, laskur-, enesekasvatuse-, kujutava kunsti-, humanitaar-, loodusteaduste- ja malering.

Ringide tegevuse järele valvab õpilaskonna juhatus. Igal ringil on oma õpetajaliige, kelle „ülemvalitsuse“ alla kuulub õpilasist koosnev juhatus.

Agaraimaks ringiks on Spordiring, mille juhatajaks on õpil. E. Hansi. Tegevuskava kohaselt on spordiring osa võtnud kõigist T. K. S. Ü. korraldatud gümnaasiumide vahelisest võistlusest. Oma koolis korraldas spordiring klasse vahelise käsi- ja korvpalli võistluse. Kavatsusel on spordiringil kevadel osa võtta spordivõistlustest.

Tehnikaring õpil. V. Simmi juhatusel on korraldanud raadiokuulamise õhtuid, filmiõhtu ja paar referaatkoosolekut, millistel refereeris dipl. ins. K. Grimm.

Uue elujõulise ringina algas oma tegevust sügisel Laskuring, mille juhatajaks on õpil. L. Luts. Ring püüab tõsta õpilaste üldist lasketaset, korraldades treeningharjutusi, kus antakse ka teoreetilisi juhiseid laskeasjandusest.

Enesekasvatuse ring on korraldanud paar referaatkoosolekut. Ringi esindajad on osa võtnud ka ENK poolt korraldatud noorsootegelaste kursusest ja asemikekogu koosolekust. Ringi juhhib õpil. B. Pastak.

Kõige rohkem töökoosolekuid on korraldanud Kujutava kunsti ring, mille juhatajaks on õpil. L. Hindoala. Töökoosolekute kavas on olnud sõejoonisitus, graafika, akvarell jne.

Humanitaaring õpil. E. Karindi juhatusel on korraldanud referaatkoosolekuid, millistest huvitavaim oli viimane, kus refereeris õpet. T. Künnapas teemal „Käekiri ja iseloom“.

Loodusteaduste ring on korraldanud töökoosolekuid ja õppekäigu seebi- ja õllefabrikettesse.

Tüsedamaks ringiks koolis on Malering, mille „hingeks“ on õpil. G. Kiiman. Kibedail malevõistlusil kooli malemeistri nimele osutus võitmatuks E. Kurik.

Maleringi esindajad võtsid osa ka Tapal korraldatud üleriiklikust koolinoorte maleturniirist. Maleringi liikmeskond on suurimaid T. P. G.-õpilase ringide peres.

A. S.

H. T. G. Õpilaskonna isetegevusest on möödunud 11 aastat. Praktika on näidanud, et suurema võimu koondamine Õpilaskonna juhatus ja kitsama ringkonna kätte on tunduvalt kasulikum töö ühtluse ning intensiivsuse seisukohalt. Üldkoosolek kaotati ja kõrgemaks võimuks tema asemel on asemikekogu, mis koosneb juhatajast ja kesk- ja gümnaasiumide klasside esindajaist. Täidesaatvaks võimuks on 7-liikmeline Õpilaskonna juhatus.

Lähemas seoses Õpilaskonnaga on Laenu-Hoiufond, mis töötab jõuliselt ning leiab eriti tunnustust nooremate õpilaste silmis ja Kooperatiiv, mille läbikäik möödunud aastal oli 200.43 kr.

Alaorganist tuleks esijoonel nimetada Karskusringi. Karskusringi juhatus moodustavad E. Kruus (juhat.), H. Nõmm (abijuhat.), K. Lõmmikson, I. Põld ja E. Lamp. Ringi hooldaja õpetaja on hr. A. Kask. Ringil on 103 liiget, seega liikmeterikkaim õpilaskonnas. Karskusringi tegevust elustavad alaorganid, millest praegu eksisteerivad: Hõimu, Muusika, Spordi, Peo ja Statistika toimekonnad. Ringi 14-ndal aastapäeval korraldati teoõhtu koos TTG Enesekasvatuse ringiga. Korraldati liikmete õhtu, kus mitmekesises kavas oli kandvaks osaks vil. hr. Laja referaat teemal: „Karskuse nõue praktilise inimese ilmavaatena“. Suuremate ettevõtete kõrval on ring esindajatega osa võtnud sügisel korralduspäevil Tartus ENK korraldatud noorsootegelaste kursusest ja praegu ÜKÜ korraldatavast Õpiringist.

Dramaatiline ring on hoolitsenud võimete kohaselt kõigi koolis korraldatud õhtute hea kordamineku eest. Dramaatilise ringi eelarve on suurim HTG ringide eelarveist, nimelt 200 kr. Telliti ajakiri „Teater“ ja täiendati raamatukogu. Ringi juhataja S. Säga.

Usulis-eetilisel ringil on möödunud tänava 10 tegevusaastat. 16. okt. 1935. a. peeti kõnekoosolek. Kõneles hr. Tiedt teemal: „Reisimuljeid Soome matkalt“. Valmistatakse suureks koolidevaheliseks referaatkoosolekuks. Juhat. R. Kama.

Füüsika-matemaatika ringi ettevõtted kannavad puht-teaduslikku ilmet. Peale arvukate koosolekute on korraldatud 3 referaatõhtut, suvetööde näitus, 3 ekskursiooni ja putukate määramise õhtu. Juhat. S. Madisson.

Humanitaaring pidas kõnekoosoleku teemal: „Mõnda J. Koort'i ja

Kr. Raua elust ja loomingust". Refereeris kunstnik Ed. Ole. 1. veebr. 1936. a. korraldati ringi liikmete teeõhtu. Möödunud aastal oli 8 liiget, tänavu 35 liiget. Juhatajaks G. Luts.

Iga nädal, neljapäeviti, korraldab Malering mänguõhtu kella 5—7-ni. Ringi hooldaja õpetaja hr. Kibbermann andis kaks simultaani ja peeti kahevoorulisi malevõistlusi TKG-ga, tagajärjega $16\frac{1}{2} : 3\frac{1}{2}$ ja TPG-ga $13\frac{1}{2} : 6\frac{1}{2}$. See näitab, et HTG Malering on parim Tartu gümnaasiumide peres. Praegu on käimas võistlused kooli meistri nimele. Juhataja D. Adamson.

Spordiringil on 125 liiget. Koolis korraldatakse klassidevaheline korv-, käsi- ja rahvastepalli võistlusi. On osa võetud TKSE poolt korraldatud üritusist. Spordiring muretses 16 paari suuski, mis anti õpilastele tarvitada.

Uue ja elujõulise ringina eksisteerib Klassikaring, mille eesmärgiks on antiik-teaduse, -kunsti, -kirjanduse jne. süvendamine õpilasis. Juhataja V. Laurson.

HTG juures töötab veel Noorkotkaste malevõistluse ja Haukapere. Noorte hooldajaks on ltn. O. Möttus. V. L.

T.K.G., K. & T.L.K. õpilaste isetegevus käesoleval õppeaastal on olnud võrdlemisi edukas. Kõikide õpilasingide tegevust juhib õpilaspere juhatus. Ringid töötavad kõik vastava ala õpetaja hooldamisel.

Käesoleval õppeaastal ~~on~~ edukamalt teotsenud ringest on Spordiring. Ta on korraldanud hulk spordivõistlusi.

Teine edukamalt teotsenud ringidest on Muusikaring. Ringil on oma sega- ja naiskoorid, millised töötavad pääle kooli enda segakoori. Sügissemestril korraldas ring kõigiti õnnestunud piduõhtu. Samuti on koor mitmeid kordi esinenud aktustel ja huviohtu.

Edukalt on teotsenud ka Maailmavaatelis-, käitumis- ja karskusring, korraldades referaat-huviohtuid ning oma-alalise kirjandivõistluse.

Kunsti- ja reklaamring on korraldanud kursuseid, õppekäike ja referaate, on püütud asjahuvilisi tutvustada kujutava kunsti ja kunstimaitseliste reklaamplakatitega.

Meie riigi ja rahva pidu- ja tähtpäevade puhul aktuste korraldamine on olnud Rahvuskultuurilise ringi ülesandeks.

Ka Humanitaarring oma üksikute sektiioonidega on püüdnud igakülgelt kaasa aidata õpilastele huvipärase meelelahutuse loomiseks. Selles ringis töötavad järgmised sektiioonid: kirjandus, loodusloo - matemaatika, usulis - eetiline sektiioon ja kirjandustöörühm. Neis kõigis sektiioones on töö hoogsalt kestnud, ainult kirjandustöörühm ei ole veel jõudnud asuda oma töökava täitmisele.

Muusikaringi juures töötava dramaatilise sektiiooni korraldusel peeti deklamatsiooni kursus hr. Piller'i juhatusel. Kursuste lõpul korraldati deklamatsiooni võistlus.

Lisaks asutati tänavu veel Laskuring, mille ülesandeks on tõsta õpilaste lasketaset ning selgitada sellega ühenduses olevaid küsimusi. K. A.

Tartu Pedagoogiiumi õpilased moodustavad õpilaspere, mille tegevust juhib 5-liikmeline juhatus, eesotsas õpilaspere juhatus valitakse üheks semestriks. Et läbikäimist tihendada õpilaste eneste vahel, selleks korraldatakse õpilaspere poolt koosviibimiseõhtuid, loenguid, referaate jne.

Isetegevuse ja eriharrastuste võimaldamiseks on järgmised ringid: Spordi, Usulis-eetiline, Dramaatiline, Naturalistide ring. Osavõtt kõigi mainitud ringide tegevusest on elav.

Spordiringi ülesandeks on huvi äratamine spordi vastu. Selleks korraldatakse referaate, loenguid, võimlemistunde ja harjutusi.

Usulis-eetilise ringi ülesandeks on õpilaste usulise ja eetilise tunde süvendamine. Pääle referaatide korraldatakse ka palvekoosviibimisi (palveõhtuid).

Dramaatilise ringi ülesanne on äratada huvi näitekunsti vastu ja vastavate harjutuste kaudu saavutada edusamme üldises kui ka lavalises esinemises. Ka aitab Dramaatiline ring kaasa korraldatavate pidude jne. eeskavade täitmisel.

Naturalistide ringil on male-, foto- ja loodusteaduslik sektiioon. Malesektiioon harrastab malet, kabet, trimmat jne. ning korraldab vastavaid võistlusi. Fotosektiioon tegeleb nii teoreetiliselt kui ka praktiliselt fotoasjandusega. Loodusteaduslik sektiioon arutleb looduskaitses jne. küsimusi.

R. S.

(Järg esimese kaane siseküljel.)

„Kevadik“ ilmub — 6 nr-it aastas. Tellimishind $\frac{1}{2}$ a. 75 s., $\frac{1}{2}$ a. 40 s., üksiknr. 15 s.

Väljaandja: Eesti Noorsoo Karskusliit. Vastutav toimetaja: dr. phil. Alfred Koort. Tegevtoimetaja: Eevi Lassen. Toimetuse liikmed: Johannes Feldmann, Otu Ibius, Eduard Kubjas ja Arkadi Stanovitš.

Toimetuse aadress: Tartu, Gustav-Adolfi t. 18—2, postk. 86, telefon 404.

G. Roht'i trükk, Tartu 1936.